

Ysteh nõttele.
12. XII 88. H. Kadon.

Diplomitöö
392304

E. V.
TARTU ÜLIKOOLI
ÕIGUSTEADUSKOND

30 nov. 1988.

№ 322
TARTU

Galina Borštševski

Õigust.üliõpil.

Matr. I4281.

DIPLOMITÖÖ

Kriminaalõiguse alal

RASEDUSE KATKESTAMINE

(EKrS §§ 193-194).

18 XII 88 täpselt õige lehekõne
cau kuuks.

RASEDUSE KATKESTAMINE.

Sissejuhatus.

Raseduse katkestamise karistatavuse probleem kuulub nende probleemide hulka, mida on aegade jooksul mitmel viisil määrateldud, arendades ohtrat poleemikat, kuid mida siiski sellele vaatamata ei saa pidada lahendatuks.

Eestis pühendati sellele küsimusele eriti palju tähelepanu meie uue Kriminaalseadustiku väljatöötamise ajal ja nimelt 1928.a.. Riigikogus olid ägedad vaidlused ja mitmesugused ettepanekud selle puhul, kuni lõpude lõpuks võeti vastu kolmandal lugemisel KrS-ku vastavad paragrahvid sel kujul, et tunnustati raseduse katkestamist mitte karistatavaks raseduse kolme kuuni. Kuid KrS-ku raseduse katkestamist käsitlevad paragrahvid olid muudetud KrS Maksmapanemise seadusega selles mõttes, et antud süütegu tunnustati karistatavaks raseduse igal ajal ning selles redaktsioonis pääsesid vastavad paragrahvid ka maksvusele.

Ka kõikides teistes riikides raseduse katkestamine on tunnustatud karistatavaks, kuid see sugugi ei tähenda veel, et vastav seisukoht on õige. Tegelik elu paneb meid ikka rohkem ja rohkem mõtlema, kas ei ole siin mingisugust eksitust esile tulnud, kas ei oleks vaja otsida uusi abinõusid abortide arvu suurenemisega vastuvõitlemiseks.

Oma edaspidist käsitlust ma jaotan kahte ossa:

I. ajalooline

II. dogmaatiline

Esimeses osas ma annan lühikest ajaloolist ülevaadet sellest, missugust arengut on antud süütegu läbi teinud muistsest ajast kaasajani.

Teine osa sisaldab aga dogmaatilist käsitlust, mille ülesandeks on analüüsida antud õigusliku instituudi nii nagu ta esineb antud koha ja aja tingimustes. On mõeldav, et dogma käsitleb antud õigusliku instituudi nii nagu ta esineb antud ajal paljudes maades; on mõeldav, et ta viimaseid koguni võrdleb, nentides nende ühiseid ja erinevaid jooni. Sel alusel lähtudes oma edaspidises dogmaatilises käsitluses Eesti KrS-ku §§193-194, ma püüan selle kõrval anda lühikest ülevaadet ka teiste kriminaalseadustikude vastavatest paragrahvidest.

I OSA.

AJALOOLINE ÜLEVAADE.

Sissejuhatus.

Raseduse katkestamise mõiste.

Vanad juristid algavad teatava nähtuse seletamist kõigepealt teda tähistava sõna seletamisega, küüdnähtusest ei vaevalt võiks meid kaugemale viia. Tuleb aga siiski märkida, et nähtus, mida meie tunneme raseduse katkestamise nime all, omab mitmeid nimetusi, tavaliselt vastavalt sellele missugune seisukoht on võetud antud nähtuse puhul. Nii raseduse katkestamise asemel räägitakse teiste riigide seadusandlustes kas loote eemaldamisest (abactio partus, avortement, Abtreibung des Leibesfrucht, izgnaniye ploda), loote surmamisest jne. Sageli nim. antud nähtust lihtsalt abordiks.

Arstiteadus räägib vaid raseduse katkestamisest ja eraldab aborti üheltpoolt, ja enneaegset sünnitust teiselt poolt.

Rasedus on naisisiku füsioloogiline seisund, mille ajal tema ihus areneb loode. Raseduse esiletuleku tekkimise võimalus on ajalisel seotud suguküpsusega (der Pubertät, Geschlechtsreife) ning selle tekkimise võimalus lõpeb klimakteeriumiga, s. t. sugufunktsioonide väljasuremisega. Raseduse tekkimise momendiks on nn. kontseptsioon-suguühtest meesisikuga tekkinud munaraku viljastumine seemnerakuga. Rasedus kestab umbes 270-280 päeva ja lõpeb sünnitusega, s. t. loote väljajõudmisega emahüst. Raseduse kuuline kestus arvestatakse arstiteaduses 28 päevaga, nii et raseduse 280 päeva moodustab raseduse 10 kuud.

Rasedus võib katkeda enne oma loomulikku lõppu (sünnitust) ja nimelt kas aborti või enneaegse sünnituse tekkimisel. Abortiks (Fehlgeburt) meie nimetame siisugust raseduse katkestamist, mis sünnib esimeste 28 nädala jooksul; loode ei ole võimeline iseseisvalt elada väljaspool emahüst. Enneaegseks sünnituseks (partus praematorus) nim. aga siisugust raseduse katkestamist, mis toimub raseduse 8-10 kuude vahel. Loode võib soodustavate asjaolude olemasolul ellu jääda.

Rasedus võib katkeda välisabita ja välisabiga (kunstlik abort ja kunstlik enneaegne sünnitus).

Kriminaalseadustik eeldab ainult kunstliku raseduse katkestamist.

AJALOOLINE ARENG.

I) Vana aeg. Kui meie pöördume vana aja poole, siis kõigepealt tuleb mainida, et oli aeg, mil üldse ei olnud võimalik mõni õiguskaitse, mis võiks ärakeelata naisele tahtliku raseduse katkestamist, see oli nn. matriarhaadi aegjärk. Naistel oli isegi teatud ülekaal meeste suhtes ja kuna tavaliselt oli raske kindlaks teha, kes on lapse isa, kuulus laps emale ka peale sünnitust täielikult.

Olukord aga muutub, kui mees hakkab võtma naist mitte oma enda vaid mõnest võõrast sugukonnast ja nimelt röövimise kaudu. Naisi viiakse mehe sugukonda ja mees muutub ainsaks perekonna peaks. Patriarhaat kõrvaldab matriarhaadi. See põhimõtte jäi püsima kauaks ajaks ja kaasajal ta osutub veel mõõduandvaks, kuigi meie ajal peaks ühiskond sellest juba ammu loobuma. Ka lapsed muutuvad sel perioodil isa omandiks.

Klassilise ajajärgu rahvaste juures esines antud süütegu väga suurel arvul. Väga levinenud oli ka lapsetapmine. Strabo, ütleb dr. H. Fabrice ("Lehre v. d. Kindsabtreibung u. v. Kindsmorde" lk. 1) kiidab egiptlasi selle eest, et nad oma lapsi õrnalt käitusid, kuid selle juures raamatust saab näha, et keegi kuningas käskis kord tappa kõiki israillaste keskel vastsündinud poisse. Ka föniklased ja karphageenlased tõid heameelega oma jumalatele lasteohvreid. Perslaste juures tehtakse aga vahet hingestatud (beseelt ja mittehingestatud (unbeseelt) loote vahel; kusjuures vormi ja hinge saab loote alles 5-dal kuul (J. Guttzeit, "Ein dunkler Punkt" lk. 99). Seega kuigi raseduse katkestamine oli kahtlemata aset leidnud nende rahvaste juures, ei esinenud ta nähtavasti aga süüteona.

Kreeka. Mis puutub kreeklaste kohta, siis ka need ei näinud raseduse katkestamises alul midagi süütegelikku ja ei pidanud antud nähtust süüteks. Raseduse katkestamine evi isegi teatud riiklikku tähtsust ja nimelt takistas teatud määral rahvaarvu üleliigse juurdekasvu (Guttzeit, lk. 100). Loote kreeklaste arvamusel on vaid teatud osa emakehast (Fabrice, lk. 1.).

Tuntud kreeka arst Hippokrates (460-377 e. Kr.) eraldas elustatud ja mitteelustatud loote (seda vahetegemist meie leiame juba perslaste juures). See vahetegemine jäi karistuse aluseks kauaks ajaks. Hippokratuse õpetuse alusel meessoost loote kujutab

ette kuni 30-päevani, naissoost loote kuni 40-päevani täitsa vor-mita massi. Fabrice teatab, et Hippokrates nõudis oma õpilastest vannet, et nad kunagi ei muretse naisisikule vahendeid loote eemal-damiseks. Hippokratuse järeletulija tuntud attika kõnemees Lysias (444 a. kuni kesk 4-da s.) seletab, et raseduse katkestamine esi-neb süüteona sellepärast, et "was vernichtet wird, schon eigenes Leben hat".

Guttzeit rõhutab, et väga suurt mõju on omal ajal aval-danud Plato (427-347 e.Kr.) filosoofia. Plato arvamuse järgi riigile tuleb säilitada vaid neid lapsi, kes on sünnitatud abielus vanema-te poolt, kus isa ei ole üle 55a. ja ema mitte alla 20 a. ja mitte üle 40 a.

Aristoteles (384-322 e.Kr.), peripateetilise kooli isa õpetas, et juba seemnes peitub loode. Tema arvamuse järgi osutub vajalikuks piirata laste arvu perekonnas ja loote eemaldamist lu-bada ainult siis, kui laste arv jõuab kindlaks määratud piirini ja loode ei ole veel omandanud inimkuju. Guttzeit märkav, et Aristote-lese järgi saab meesisiku loode suure sipelga suuruse juba 40-dal päeval, naisisiku loodel ei ole mõngisugust kuju isegi kolmanda kuu lõpul. Sellest oli tingitud nn. hingestatud (beseelt) ja mitte-hingestatud (unbeseelt) loote vahetegemine. Mittehingestatud loodet ei saa pidada inimeseks ja ka selle hävitamist järelikult ei saa pidada tapmiseks. Siin Aristoteles vaid järgneb Hippokratesele ja pooldab vahetegemist, mis kandub üle skolastilisse kooli ja siit edasi kiriklikku ja maailma seaduseandlusse. nin

Teisel seisukohal seisab Zenó (360-260 e.Kr.), kes tun-nustab loodet õigussubjektiks ainult pärast sündimist. Sellest se seisukohast raseduse katkestamine ei ole mitte ainult lubatud, vaid isegi soovitatav, kui seda nõuavad teatud majanduslikud põhju-sed.

Seega meie näeme, et ka kreeklaste juures puudus üksmeel antud küsimuses.

Rooma. Ka vanaaegses Roomas ei leidnud loote isesei-svat õiguskaitset, sest teda peeti emakeha teatud osaks. Ja nii "dachte das alte römische Recht gar nicht an eine strafrechtli-che Behandlung der Abtreibung" ütleb Spangenberg (Guttzeit, lk. 104). Kuid sellele vaatamata äratas antud küsimus küllalt tähelepanu ja mitmed vanas Roomas välajapaistvad inimesed vaidlesid avali-kult selle teo vastu.

"Daže v äpohu naibolšeï klassičeskoï razvraštšennosti Rima," ütleb prof. Taganzev, "izgnanije ploda rassmatrivalos v glazah zakona, kak res mali exempli, a pri izvestnõh uslovijah kak deistviye prestupnoje (Taganzev "Prestuplenija protiv žizni", II osa, lk. 250.). Nii I2-tahvli seadustes (3-dast s.e.Kr.) seisab: "Wenn ein Weib infolge eines Faustschlages abortiert, so fällt die Tat als Körperverletzung unter das aquilische Gesetz" (Guttzeit, lk. 104.). Kuid üldiselt "jätab vanaaegne rooma õigus, ütleb f. Liszt (Lehrbuch des deutschen Strafrechts" lk. 342), loote eemaldamise (abactus partus, procuratio abortus) karistamist perekonnaisa võimule ja zensori noomitusele".

Raseduse katkestamine oli vanas Roomas väga levinenud. Taganzev jutustab ägedusega sellest kõlbluse taseme langusest, mis valitses tolleaegses Roomas. "Stoit tolko razvernuto annales Tacita tvorenija Juvenala, Ovidija, Svetonija, Marciala, Avla Hekia i dr., čtobõ ubeditsja v glubine raspuštšennosti, v neobuzdannosti životnoi žizni, zaražavšei ves ätot otživajuštšii rimskii mir, imi opisõvajemõi". See on gi peapõhjuseks, arvab Taganzev, miks roomlased ei tahtnud endale lapsi saada: lapsed võisid takistada neid jätkata kõlblusvastast elu.

Juvenal jutustab, et keegi ämmaemand on loote eemaldamise kunstiga niikaugele edasijõudnud, et rooma tuntud perekonnades harva oli võimalik leida sünnitajat (Wöchnerin, rodilniza). Ja teises kohas: "Nii mõjub kunst, nii mõjub selle julgus, kes teeb neid viljatuks ja võtab enda peale tappa inimesi, kes on emaihus" (Fabrice, lk. 3.). Tuntud rooma kirjanikkude seas oli küllalt neid, kes ägedasti astusid loote eemaldamise vastu. Plautuse juures võib leida: "Tema salgas sinu eest oma rasedust, kartes, et sa sunnid teda loote eemaldamiseks või loote surmamiseks" (Fabrice, lk. 2.). Ovidius kaevab, et naised on tiigridest ja lõvidest karmimad, kui nad tapavad veel mittesündinud lapsi. Ta ütleb, et naine ei taha saada last iluduse säilitamise otstarbel. Ovidiuse juures meie leiame ka et mõnikord raseduse katkestamise katsed ei andnud mingisuguseid tulemusi ja rase naine kaebas, et ühtki rohi ei saanud loodet eemaldada (Fabrice, lk. 2.). Seneka kiidab Helviat, et ta kunagi ei teinud raseduse eemaldamist.

Kuid mitte ainult kirjandus, vaid ka seadus suhtus eitavalt antud nähtusele ja pidas teda res mali exempli'ks, teatud juhtumitel süüteks isegi, kuigi selle süüteo koosseis ja maht sugugi ei vastanud nende kaasaegsele mõistele. Selle erinevuse põhjused, olid kahesugused, ütleb Taganzev ("O prestuplenijah protiv

Žizni"lk.250 J):I)Vanemate võim oma laste üle;jus vitae ac necis t
tegi raseduse katkestamist vanemate poolt mittekariistatavaks.

2)seaduse eriline seisukoht selles küsimuses.Partus in utero oli
rooma juristide järgi mitte infans vaid ainult spem animantis.
Stoikute ja ka seaduse järgi on loode vaid teatud osa emakehast
(partus mulieris portio est vel viscerum).

Sellel on selätatav,et seadus ei pidanud süüteokad
raseduse katkestamist siis,kui selle kordasaatjaks oli rase nai-
ne ise või loote isa.Iga muu kolmas isik oli karistatav selle
teo eest ainult niivõrd,kuivõrt see tegu oli sihitud naisisiku
tervise vastu.Lootel kui inimesel ei olnud ~~va~~ rooma kriminaal-
õiguses mingisugust tähtsust.

Hilisemad seadused ainult erandina karistavad ka ema
ja nimelt siis,kui loote hävitamine oli seatud erilise süütege-
liku sihiga,näit.sihiga kõrvaldada isale kasusaamise võimalust,
mis oleks seotud lootega jne.Ja üldse ainult aegamööda oli an-
tud tegu paigutatud crimina extraordinaria hulka.

Ekstraordinaarse süüteona hakatakse jälitama kolman-
date isikute poolt kordasaadetud loote eemaldamist isegi siis
kui ema tervis jäi rikkumata.

Loote eemaldamise riiklik jälitamine algab alles ku-
ninga Septimus Severuse ajast peale."Die Zerrüttung des Familien-
lebens?märkib F.Liszt(Lehrbuch, lk.342),"welche die Folge der bei
den römischen Frauen weitverbreiteten Abneigung gegen die Über-
nahme mütterlichen Pflichten war,sollte hintangehalten werden;
unwürdig erschien es dem Kaiser,dass der Gatte,der um der Zeu-
gung von Kindern willen die Ehe geschlossen hatte,durch die Frau
um seine Hoffnungen betrogen werde".

Ka vana saksa õigus käsitleb loodet kui mulieris por-
tio vel viscerum.Leges barbarorum räägivad loote hävitamisest ai-
nult niivõrd,kuivõrd selle kordasaatjaks on mitte rase naisisik i
ise vaid kolmas isik.Erandi moodustavad Leges Visigatorum;siin on
märgatav kanoonilise õiguse mõju-karistatav on ka ema.

II) Keskaeg. Suured muudatused loote eemaldamise õpetuses on seotud kanoonilise õiguse aegjärguga (kanoonilise õiguse all tuleb mõista katoliku kiriku seadusandlust keskaja jooksul, mis kuulub nn. Corpus juris canonici clausum koosseisu). Kanooniline õigus omistas loote mõistele hoopis teissugust tähtsust ja püstitas tuntud põhimõtte: "homo est, et qui est futurus".

Vastavalt Aristoteles'e õpetusele, pooldas kanooniline õigus hingestatud ja mittehingestatud loote vahetegemist. Loode saab hinge ainult teatud aja pärast viljastumise momendi. Ainult hinge saamise momendist peale saab teda pidada inimeseks ja tema elu rikkumist tapmiseks. See vahetegemine rajanes Piibli XXIpt., salm 22-25 vale tõlgendamisel.

Siin oleks kohane tuletada meelde, et loote eemaldamine juutide keskel vanal ajal oli peaaegu täitsa tundmata. Nende seas valitses põhimõtte: "seid fruchtbar und mehret euch". Küll määras Mooseas karistust tapmise eest, kuid lapsetapmisest ta üldse ei rääginud. Kuid siiski Mooseuse juures on üks koht (2. Mose XXI. 22-25.), kus seisab: "Wenn Männer miteinander streiten und stossen ein schwangeres Weib, dass ihr die Frucht abgeht, aber es ist keine Lebensgefahr, so werde er am Gelde gebüsst, insofern ihm der Gatte des Weibes solches auferlegt, und zahle alsdann nach der Richter erkennen. Wenn aber Lebensgefahr ist, so gebe er Leben um Leben, Auge um Auge, Zahn um Zahn, Hand um Hand, Fuss um Fuss, Brandmal um Brandmal, Wunde um Wunde, Strieme um Strieme." (J. Guttzeit, "Ein dunkler Punkt", lk. 109.) See Piibli koht oli kahjuks agavalesti tõlgendatud. Loote eemaldamist tunnustati tapmiseks ja nõuti selle süüteo eest vastavat karistust. Sellele eksitusele aitas kaasa, üheltpoolt see, et Piiblis ei olnud küllalt selgelt öeldud, kas mõeldakse ema või lapse "Lebensgefahr", teiselt poolt, aga tõlgete erinevus. Üldiselt kiriku mõju esimeses perioodis meie leiame kaks erivaatekohta: 1) Esimene rajanes Piibli kreeka tõlgele - Septuaginta ja pidas loote eemaldamist tapmiseks ainult sellest momendist saadik, millest loode oli saanud hinge. 2) Teine arvamus rajanes aga Biblia Sacra Vulgata'le ja pidas loote eemaldamist tapmiseks viljastumise momendist peale.

Misspuutub aga kiriku seadusi ehk kanoonilist õigust, siis viimane vastavalt Aristoteles'e ja teiste tolleaegsete teadlaste õpetusele rajanes Septuaginta'le ja pooldas arvamust, et loode saab hinge alles 40-da päeval pärast viljastumise momendi ja ainult sellest

ja ainult sellest momendist peale võib pidada loote eemaldamist tapmiseks ja karistada surmanuhtlusega, selle ajani on loote eemaldamine ainult rahatrahviga karistatav (Guttzeit, "Ein dunkler Punkt", lk. II 6.). Õpetus loote arenemise eri-perioodidest oli eriti arendatud tuntud kiriku õpetlaste Josehhus'e, Philo'se ja püha Augustinus'e töödes. Foetus animatus'e ja foetus non animatus'e vahetegemise aluseks oli võetud piibli jutt sellest, et Adam saab hinge alles pärast keha loomist-seega ka foetus animatus'e mõiste langeb kokku foetus formatus'e mõistega (Taganzev "Eluvast. süüt.", lk. 265.). Loote eemaldamise karistatavust surmanuhtlusega raseduse 40-dast päevast alates seletati sellega, et hingestatud loodet eemaldati emahüst enne ristimist.

Esmakordselt otsustati sisse viia surmanuhtlust loote eemaldamise eest 692. a. p. Kr. Konstantinopolis kokku kutsutud konzilil. Kuid poolteist sajandit hiljem oli see Mainz'is tagasi lükatud. 1200. a. paneb paavst Innokentius III foetus animatus'e ja foetus non animatus'e vahetegemist jälle maksma (Guttzeit "Ein dunkler Punkt", lk. II 8.). Küll püüab paavst Sixtus V a. 1588 bulilis teha selgeks nende veendumuste puudulikkust, kuid tema järeltulija Gregorius XIV seab seda vahetegemist 1591. a. jälle ülesse.

Kanoonilise õiguse poolt püstitatud põhimõtted leidsid rakendust ka teistes seadustikes.

Veendumus, et inimene on õigussubjektiks mitte ainult sündimismomendist peale vaid juba raseduse kestel, põhjustas seda, et Inglismaal loote eemaldamine 5s. kuni II. s. keskpaigani oli karistatav niisama kui tapmine ja nimelt Eduard I. (1300. a. ümber) ajal nii rase ise kui ka teised isikud on karistatavad selle süüteo eest surmanuhtlusega. Motiveeriti seda sellega, et raseduse katkestamise sagedus on kahjulik riigile.

Ka Prantsusmaal oli selle süüteo eest ette nähtud raske karistus, kuid see käis ainult kolmandate isikute kohta, kuna rase ise oli väljaspool vastutust. 1508. a. seatakse ülesse "formé" mõiste ja ainult sellest momendist peale loetakse loote eemaldamist tapmiseks (Guttzeit "Ein dunkler Punkt", lk. 123.).

Peinliche Gerichtsordnung Karls V, nn. Carolina eraldab ka lebendiges ja unlebendiges Frucht ning ainult esimese eemaldamise eest määrab surmanuhtlust.

III). Uus aeg. Suuri muudatusi raseduse katkestamise küsimuse lahendamises tõi endaga kaasa XVIIIs. Kirjandus astus ägedasti loote eemaldamist käsitlevate seaduste vastu. Üheks niisuguseks pioneeriks oli tol ajal Lõkk. Tä nõudis pehmemat karistust loote eemaldamise eest ja juhatas tähelepanu karistuse tähtsuse õige arusaamisele. Tema järglasteks olid selles mõttes Jean Jacques Rousseau ja Voltaire. Kuid vastavad muudatused seadustikes ei tulnud mitte nii järsku ja möödus veel palju aega kuni raseduse katkestamise süüteo eest ette nähtud karistusemäärad vähendati.

Guttzeit ("Ein dunkler Punkt", lk. 131.) toob ette, et Inglismaal püsis raseduse eriperioodide vahetegemine, kuid selle vahel, et 1803. a. tunnustati karistatavaks loote eemaldamist ka enne seda, kui rase saab kindlaks teha loote liigutusi; sel juhul ja ka juhul kui eemaldatud loote elu võle tõendatud karistati "mit Geldbusse, Gefängnis, Pranger, öffentlichen oder geheimen Auspeitschung oder Verbannung bis zu 14 Jahren", kui aga loote eemaldamine oli korda saadetudssis, kui loote liigutused olid juba emale märgatavad, karistati selle eest surmanuhtlusega.

Prantsusmaal 1791. a. seadustiku vastav paragrahv jätab kõrvale nii raseda naisisiku kui ka küsimust raseda nõusolekukohta loote eemaldamise korda saatmiseks. Sama seadus määrab ka surmanuhtluse asemel 20 a. vangimaja (Gefangenschaft) ja ei nõudnud enam teatada raseduse kohta.

Preisimaal Fridrih II oma dissertatsioonis "sur les raisons d'établir ou d'abroger les lois" juhatas tähelepanu raseda raske seisukorrale, kui ta pole abielus. Seoses sellega 1765. a. seadus püüab kergendada naisisiku seisukorda (Guttzeit, lk. 135.).

6. a. pärast Fridrihi surma 1794. a. Landesgesetz kõrvaldab surmanuhtlust loote eemaldamise eest, ning karistab loote eemaldamist pärast raseduse 30 nädala 8-10 aasta parandusmajaga (Zuchthaus), kuni raseduse 30 nädala- 2-6 a. parandusmajaga.

Need mõningad näited võivad juba näidata kuivõrd aeglaselt muudavad seadustikud oma seisukohta raseduse katkestamise süüteo suhtes. Küll nad loobuvad hingestatud (beseelt) ja mitte hingestatud (unbeseelt) loote vahetegemise katsest, kuid ei suuda seda agalõplikult teha ja ikka veel püüavad leida mingisugust tunnust, mis võiks olla mõni teise sarnase vahetegemise aluseks. Ainult aega mööda on seisukord raseduse katkestamise karistatavuse küsimuses parenenud ning kaasaegne seadusandlus ei ole enam nii karm selle süüteo suhtes.

DOGMAATILINE KÄSITLUS.
EESTI KRIMINAALSEADUSTIKU §§193-194.

SISSEJUHATUS.

Ülevaade EKRS-ku §§193-194 ajaloost.

Eesti Kriminaalseadustiku koostamise mõte kerkis üles varsti peale Eesti iseseisvuse tekkimist. Küll tunnustati seadusega maksvaks 9. novembrist 1918. a. E. V. kõik endised seadused, mis E. V. territooriumil 24. oktoobril 1917. a. jõus olid, seega kriminaalõiguse alal Vene 1845. a. kriminaalseadustik (nn. Nuhtlusseadus, Uloženiije o nakazanijah ugolovnõh i ispravitelnõh), Vene 1864. a. kriminaalseadustik (nn. Rahukohtu nuhtlusseadus, Ustav o nakazanijah) ja osad Vene 1903. a. kriminaalseadustikust (nn. Uuest nuhtlusseadusest, Ugolovnoje uloženiije), oli selge, et siin ainult üleminekuaja korraga tegemist võib olla. 29. juulil 1921. a. avaldas Riigikogu soovi, et Vene 1903. a. kriminaalseadustik meie olude kohaselt ümber töötataks ja eesti keeles maksma pandaks. Selle Riigikogu sooviavalduse kohaselt moodustas Vabariigi Valitsus otsusega 1. märtsist 1922. a. komisjoni ja tegi sellele ülesandeks 1903. a. kriminaalseadustik meie olude kohaselt ümber töötada ja see eesti keeles Vabariigi Valitsusele esitada.

Komisjon alustas oma tööd 12. märtsil 1922. a. ja lõpetas selle 17. detsembril 1924. a.

31. jaanuaril 1925. a. esitas Vabariigi Valitsus Riigikogule uue Kriminaalseadustiku eelnõu. Vene Uues nuhtlusseaduses komisjoni poolt tehtud parandused on üksikasjaliselt põhjendatud Vabariigi Valitsuse seletuskirjas, mis seaduseeel nõule juurde lisatud. Esi algu saadeti eelnõu Riigikogu poolt üldkomisjoni, kuid üldkomisjon leidis, et otstarbekohasem oleks valida seaduseeel nõu läbivaatamiseks erikomisjon. Oktoobrikuus 1926. a. valis Riigikogu erikomisjoni selle seaduseeel nõu läbivaatamiseks.

28. jaan. 1928 esitas erikomisjon eelnõu Riigikogule. Eri komisjon ühines Vabariigi Valitsuse poolt esitatud parandustega ja muudatustega ja võttis omalt poolt mõned muudatused, nende seas raseduse katkestamise süüteo kohta. §§193 ja 194 oleks vaja võtta järgmiselt: §193. Süüdlane oma raskejalgsuse tahtlikus katkestamises pärast kolme kuu möödumist raskejalgseks jäämisest, karistatakse arestiga mitte üle kuue kuu.

§194. Süüdlast naisterahva raskejalgsuse katkestamises, ilma et temal selleks vastavat arstiteadusliku ettevalmistust oleks, samuti vastava arstiteadusliku ettevalmistusega isikut, kui

raskejalgsuse katkestamine sündinud pärast kolme kuu möödumist raskejalgseks jäämisest, karistatakse vangimajaga mitte üle ühe aasta. (Seaduse viimased kolm osa on ühised komisjoni ettepanekuga). -- Kõigepealt on komisjon need paragrahvid üleviinud 22. peatükist 9. peatükki, lugedes ettenähtud süütegusid eksimisteks rahvatervishoiu vastu. Sellest loogilist järeldust tehes ja arvestades arstide arvamusega, et abort, kui see kordasaadetud asjatundjate arstide poolt kõike teaduse nõudeid silmas pidades, mingit erilist hädahoitu ema tervisel ei sisalda, ei peaks mingit põhjust olema karistada sarnastel tingimustel raskejalgse soovil kordasaadetud abortide eest ei ema ega ka arste. Iseendale tehtud vigastuste ja tervisriikete eest seadus üldse ei karista. Huvitav, et selles küsimuses on komisjoni seisukoht kõikunud ja väga palju muutunud. Ettepanek legaliseerida abordid esimese kolme kuu jooksul tekitas komisjonis peaaegu rohkem vaidlusi kui surmanuhtluse küsimus. Selle küsimuse arutamise juurde paluti eriteadlased, arstid, paluti vastavate naisorganisatsioonide esindajad. See, mida komisjoni poolt Riigikogule esitatud eelnõu väljandab, ei ole komisjoni esialgne seisukoht. Ära kuulates eriteadlasi, arstide jne. arvamusi võttis komisjon vastu alul järgmised põhimõtted: abort on karistamata esimese kolme kuu jooksul, kui see sündinud arstliku järelevalve all, vähemalt kahe arsti otsusel ja abielulistel abielumehe nõusolekul. Arstidel tuleb arvesse võtta mitte ainult tervislikke, vaid ka sotsiaalseid põhjusi. Pärast kolme kuud on abort lubatav ainult tervislikkudel põhjustel. Hiljem aga otsustas komisjon need seisukohad aruandja T. Kalbuse ettepanekul uuesti revideerimisele võtta ja selle revideerimisele võtmise tagajärg oli see, et seadus kujunes sarnaseks, nagu see erikomisjoni poolt Riigikogule esitatud. ja nimelt: §193. Ema, kes süüdlane oma raskejalgsuse tahtlikus katkestamises, karistatakse arestiga mitte üle kuue kuu.

§194. Süüdlast naisisiku raskejalgsuse katkestamises karistatakse: vangimajaga mitte üle ühe aasta. (Seaduse viimased kolm osa on ühised komisjoni esialgse ettepanekuga). Sel kujul olid §§193-194 vastuvõetud Riigikogu poolt KrS II-sel lugemisel (III Riigikogu protokoll. VII istungjärk. 1928. a. NI77.), kuigi selle puhul oli palju vaidlusi ja ettekandeid. KrS-ku III-dal lugemisel tegi A. Jõeäär aga uuesti ettepaneku vastu võtta raseduse katkestamist käsitlevad paragrahvid teisel kujul ja nimelt: raseduse katkestamise legaliseerimise mõttes: §193. Ema, kes süüdlane oma raskejalgsuse tahtlikus katkestamises pärast kolme kuu möödumist

jalgsuse tahtlikus katkestamises pärast kolme kuu möödumist, arvates raskejalgseks jäämisest, karistatakse: arestiga mitte üle kuue kuu.

§194. Süüdlast naisisiku raskejalgsuse katkestamises, ilma et temal oleks selleks vastav arstiteaduslik ettevalmistus, karistatakse: vangimajaga mitte üle ühe aasta.

Sama karistuse alla langeb süüdlane vastava arstiteadusliku ettevalmistusega isik, kui raskejalgsuse katkestamine tema poolt sündinud pärast kolme kuu möödumist, arvates raskejalgseks jäämisest, ja arstiteaduse vastaselt.

Kui raskejalgsuse katkestamine oli süüdlasele äriaajamiseks või sellele järgnes ema surm, siis karistatakse süüdlast: vangimajaga mitte üle kuue aasta.

Kui raskejalgsuse katkestamise saatis korda arst või ämmaemand, siis võib kohus neile peale selle keelata praktika ühest kuni viie aastani ja otsuse avalikult ajalehes välja kuulutada.

Kui raskejalgsuse katkestamine saadeti korda raskejalgse enese nõusolekuta, siis karistatakse süüdlast: sunnitööga mitte üle kaheksa aasta.

Ettepanek vastu võtta §§193-194 ülalmainitud redaktsioonis oli vastu võetud (III Riigikogu protokoll N.187, 1928.a.).

Kuid KrS maksmapanemise seadus, mis oli antud Riigivanema poolt dekreedina 19. sept. 1934.a., muudab need paragrahvid jälle ja neid pantakse kehtima nii, nagu nad olid vastu võetud KrS II-sel lugemisel Riigikogus. Seega jäetakse kõrvale KrS-ku III-dal lugemisel võetud seisukoht raseduse katkestamise legaliseerimise kohta ja vastavad paragrahvid pääsevad maksvusele järgmisel kujul:

§ 193. Ema, kes süüdlane oma raseduse tahtliku katkestamises, karistatakse:

arestiga mitte üle kuue kuu.

§ 194. Süüdlast naisisiku raseduse katkestamises karistatakse:

vangimajaga mitte üle ühe aasta.

Kui raseduse katkestamine oli süüdlasele äriaajamiseks või sellele järgnes ema surm, siis karistatakse süüdlast:

vangimajaga mitte üle kuue aasta.

Kui raseduse katkestamise saatis korda arst või ämmaemand, siis võib kohus neile peale selle keelata praktika ühest kuni viie aastani ja otsuse avalikult ajalehes välja kuulutada.

Kui raseduse katkestamine saadeti korda raseda enese nõusolekuta, siis karistatakse süüdlast: sunnitööga mitte üle kaheksa aasta.

RASEDUSE KATKESTAMISE SÜÜTEO KOOSSEIS.

(EKrS §§193-194).

I. SUBJEKT. Subjektiks EKrS §193 alusel võib olla iga nais-isik, kes süüteo toimepanemise ajal oli rase. §194 alusel-iga isik peale naisisiku, kelle rasedus katkestati. §194 lõikes 3 on subjektiks vaid arst või ämmaemand. Seega üldiselt raseduse katkestamise süüteo juhul subjektiks võib olla iga isik.

Ka 1903.a. Uue Nuhtlusseaduse järgi (§§465-466) esineb subjektina, ühelt poolt, ema, teiselt poolt-kolmas isik, kes teostab süütegu kas ema nõusolekuga või ilma selleta. 1845.a. Nuhtlusseadus ei rõhuta seda nii nagu seda teeb Uus nuhtlusseadus, jäid "nii mitte seadus kui ka teooria ei sea eritingimusi süüteo subjekti suhtes, sest et subjektiks võib olla iga isik" ütleb Taganzer antud süüteo puhul ("Opprest. protiv žizni" lk. 262.). Eritingimused 1845.a. Ns §§1461, 1462, 1463, 1491 järgi on ainult niivõrt tähtsad, kui võrdnad mõjuvad karistuse suurendamisele või vähendamisele. Põhimõtteliselt on viimane ka meie Krs-kus läbi viidud.

Iga isik võib olla antud süüteo subjektiks ka Saksa Krs-ku (Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich) §§218, 219, 220 järgi.

Samal seisukohal seisab ka Code penal. §317.

Inglise Offences against the Person Act 1861.a. chapter 100 sections 58-59 (24 ja 25 Vict. c. 100 s. 58, 59) järgi subjektina võib esineda iga kolmas isik. Rasedat naisisikut enda agas ei võeta vastutusele (Die Strafgesetzbuch der Gegenwart. lk. 652; Fabrice, lk.

II. Objekt. Kuna raseduse katkestamine on paigutatud peatükki, mis käsitleb rahva tervishoiu vastu sihitud süütegusid, esineb rahva tervishoid antud süüteo objektina. Rahva tervishoiu all mõistetakse aga, ühelt poolt, rahvatervishoid, teiselt poolt, seoses sellega seisev rahva normaalse siginevuse alalhoidmine. Et raseduse katkestamine kõigepealt ohustab ema tervist, püüakse viimast Krs-ku vastavate paragrahvidega kaitsta. Loode ise ei leia mingisugust iseseisvat kaitset riigi poolt. Ta on ainult niivõrd kaitstud, kui võrdnad raseduse katkestamine võib ähvardada rahva normaalset siginevust.

Teisiti on lugu 1845.a. Nuhtlusseaduses. Loode eemaldamist käsitlevad paragrahvid on paigutatud peatükki, kus räägitakse eluvastastest süütegudest. Objektiks on loode (foetus, embryon), kes on tihedalt seotud emaga ja elab *възросло существо*, "Kui võrdnad loode on arenenud ei evi mingisugust tähtsust, ei ole ka tähtis, kas

oli loode võimeline elada väljaspool emahust või mitte" ütleb Foinitski ("Kurs ugolovnogo prava", eriosa, lk. 20). Samal seisukohal seisab ka 1903. a. Uus nuhtlusseadus. "Mingisugust tähtsust ei evi antud süüteo juriidilisele konstruktsioonile kanoonilise õiguse poolt püstitatud foetus animatus'e ja foetus non animatus'e vahetegemine, kui ka kohtulik-arstiteaduslik vahetegemine loote vahel, kes ei ole võimeline elada väljaspool emahust (abort kitsamas mõttes) lootest, kes on võimeline elada väljaspool emahust (nn. enneaegne sünnitus)" ütleb Taganzev, komenteerides 1903. a. U. ns. § 465, 466. Tähtis, et loode tingimata peab olema elus. "Obštšii rodovoi priznak-žiznennost objekta-v moment posjagatelstva na nego-dolžen suštšestvovat i v dannom slučaje (Taganzev "O prestuplenijah protiv žizni" lk. 273). Kuna nende vene seadustikkude vastavad paragrahvid on paigutatud eluvastaste süütegude peatükki osutub vitalitati moment oluliseks süüteo koosseisus. Kuivõrt üldse võib räägida loote vitalitätist - on vaieldav, kuid Taganzev, näiteks, on nõus Ozenbruggeniga, kes arvab, et kuigi loote elu emahus ja vastsündinu elu väljaspool emahu oluliselt erinevad teineteisest, on esimene siiski elu ja järelikut ka selle rikkumine on tapmise üks liik. Kuid vitalitati mõiste ei pruugi segada viabilitasega (eluvõimelisus) ja antud süütegu on olemas ka siis, kui loote anatoomilised või patoloogilised iseärasused näitavad, et ta lõpetab oma olemist enne õigeaegset sünnitust, või kui ema anatoomiline või patoloogiline seisukord on niisugust laadi, mis kõrvaldab normaalse sünnituse võimalust, see kõik aga tingimusel, et loote eemaldamine või surmamine saadeti korda süütegelikku sihiga. Kuivõrd üldse võib räägida loote vitalitätist on vaieldav. Taganzev ("Eluvastastest süütegudest" lk. 21) ütleb: "...neobhodimõm elementom čelovečeskoi žizni javljaetsja žiznennost (vitalität) liza". Ja edasi ta eraldab inimelu kitsamas mõttes, üheltpoolt, ja loote orgaanilist olemist, teiselt poolt. Kuna loote orgaanilist olemist ei saa pidada inimeluks, kuidas võib räägida siis antud juhul eluvastasest süüteost? Seoses sellega oleks huvitav kindlaks teha missugusest momendist peale on tegemist inimeluga, missugusest momendist peale algab inimese elu ja lõpeb loote orgaaniline olemine. Loode eksisteerimine algab suguuhtest meesisikuga tekkinud munaraku viljastumise momendist peale seemnerakuga. Loote eksisteerimine ei ole sugugi iseseisev, vaid tihedalt seotud emakehaga. Kui normaalselt arenenud loode on võimeline elada väljaspool emahu, eemaldub ta sünnitus-

protsessi abil emaihus. Elumalgab sündimisega. Siinõaga tekkivad
 lahkarvamused: missugusest momendist peale on isik sündinud?
 Ühe arvamuse järgi sündinuks tuleb arvata emaihus väljajõudnud
 last, kel alanud kopsuhingamine, kuna selle momendi äramääramine
 (kopsude proov vee all) on võrdlemisi lihtne. Taganzev peab seda
 vaadet ühekülgsesks. Tema arvamuse järgi kopsuhingamine on kahtlu-
 seta elu üheks tähtsaks tunnuseks ja kui ruttu saab kindlaks teha
 kopsuhingamise olemasolu, niiruttu võib ütelda, et laps on elanud.
 Kuid kopsuhingamise puudumine sugugi ei tähenda, et last tuleb
 pidada mitteelanuks; laps võis siiski elada, ta süda võis töötada,
 veri võis funktsioneerida jne. See on võimalik nn. lapse näilise su-
 surma puhul (laps elab väljaspool emaihu *короотроуство*). "Naličnost
 žizni ne opredeljaetsja isključitelno dōhanijem, a potomu ne su-
 štšestvovaniye dōhanija v mladenze ne uničtožajet vozmožnosti
 priznanijanego živōm" ütleb Taganzev ("Eluvastastest süütegudest"
 lk. 34). Teine arvamine-sündimismomendiks tuleb arvata sünnitus-
 valude algust, mis ilma pikema vaheajata väljakutsusid loote väl-
 jatõuke emaihus; kolmas arvamine sündimismomendiks on mõninga
 looteosa väljumine emaihus; neljas arvamine-sündimismoment saabub
 platsentaarhingamise lõppemisega. Niisiis 1845a. Nuhtlusseaduse kui ka
 1903. a. Uue nuhtlusseaduse lapsetapmist käsitlevad paragrahvid
 räägivad tapmisest "pri samom roždenii". Seega seaduse järgi inim-
 elu algus toimub juba sünnitamise ajal, kuid kuna sünnitamisperiood
 kestab teatud aega-tekivad arusaadavalt lahkarvamused missugusest
 momendist meil ei ole tegemist enam loote eemaldamisega vaid lapa-
 setapmisega. Taganzev ("Eluvastastest süütegudest" lk. 162) arwab, et
 ei ole tähtis missugusest momendist sünnitamise ajal sündimismom-
 mendiks pidada, tähtis on vaid see, kas surma põhjustanud vigastu-
 on tekitatud emaihus või väljaspool emaihu, -viimasel juhul meil
 on tegemist tapmisega. SKrS §217: "Eine Mutter, welche ihr uneheli-
 ches Kind in oder gleich nach der Geburt vorsätzlich tödtet" u. s. w
 tõlgendamine on seotud niisama ülalmainitud raskustega ja vaid-
 lustega. Code pénal ütleb lapsetapmise kohta art. 300: "Est quali-
 fié infanticide le meurtre d'un nouveau né!" Taganzev märkib sel-
 le puhul, et nouveau-né mõiste allamõistetakse näissant mõiste,
 s. t. lapsetapmiseks peetakse vastsündinud tapmist ka tema sün-
 dimise ajal (pendant le travail l'accouchement). Inglise maal aga
 valitseb veel vaatekoht, et tapmine on võimalik ainult siis, kui
 laps on täiesti sündinud. Inglise arstid seega võivad sattuda

piinlikku seisukorda:kui nad tõendavad,lapsekopsuhingamist,siis see ei tähenda veel,et ta on elanud väljaspool emaihu.Šotimaal nõutakse sünnitusprotsessi lõpetamise tõendamist ja peale selle tuleb tõendada,et laps oli karjunud(Fabrice,"Učeni je ob izgnanii ploda"lk.89).

SKrS §§218,219,220 järgi esineb süüteo objektina,ütleb dr. Franz von Liszt,veel mitte sündinud loode,s.t.mis ei ole võimeline elada iseseisvalt väljaspool emaihust.Selle olemine algab munarakuviljastumisega seemnerakuga.Kuna loote eemaldamist käsitlevad paragrahvid on paigutatud selles seadustikus I6.peatükki,kus räägitakse eluvastastest süütegudest,tähtis on,et loode süüteo kordasaatmise momendil oleks elus.Mõningad nõuavad ka eluvõimsust,ja nimelt need kelle arvamuse järgi antud süütegu on sihitud loote extrauterinaalse elu vastu.

Vana vaade,et loode saab elu mitte otse viljastumise momendist peale, vaid hiljem,mil saavad nähtavaks loode liigutused, on ka Inglismaal(juba 1837.a.I Vict.c.85?)seaduseandlusega kõrvaldatud.Ameerikas ei ole see vaade veel common law'st täielikult kadunud,vaatamata sellele,et Wharton(Law of Homicide I.A.S.339-343.) vaidles sellele vastu,kuid enamuse osariikide seadustikudee statute law siiski kõrvaldas seda(Vergl.Darst.des d.und ausl.Sr.,Radbruch lk.I65.).Jnglise seadus(Inglice Offences against the Person Act 1861.a.chapter 100 sections 58-59) käsitleb antud süütegu perekonna ja kõlbluse vastasena.Objektina esineb siin perekond ja kõlblus.

Code pénal paigutab loote eemaldamise süütegu kehavigastusteste peatükki.Code pénal § 317.ütleb:"Quiconque per aliments,bre breuvages,medicaments,violences ou par tout autre moyen aura procuré l'avortement d'une femme enceinte,soit qu'elle y ait consenti ou non,sera puni de la réclusion"j.ne.Objektina siin nähtavasti esineb ema kehapuutumatus.

III.Tegu.Teona meie KrS §§193-194 esineb raseduse katkestamine. Rasedus on naisisiku füsioloogiline seisund,mille ajal tema ihus areneb loode.Raseduse esiletuleku tekkimise võimalus on ajaliselt seotud suguküpsuseaga(der Pubertät,Geschlechtsreife) ning selle tekkimise võimalus lõpeb klimakteeriumiga,s.t.sugufunktsioonide väljasuremisega.Raseduse tekkimise momendiks on nn.kontseptsioon-suguhühtest meesisikuga tekkinud munaraku viljastumine

seemnerakuga. Rasedus kestab umbes 270-280 päeva ja lõpeb sünnitusega, s.t. loote väljajõudmisega emahüst. Raseduse kuuline kestus arvestatakse arstiteaduses 28 päevaga, nii et raseduse 280 päeva moodustavad raseduse 10 kuud.

Rasedus võib katkeda enne oma loomulikku lõppu (sünnitust) ja nimelt kas aborti või enneaegse sünnituse tekkimisel. Abortiks (Fehlgeburt) meie nimetame niisugust raseduse katkestamist, mis sünnib esimeste 28 nädala jooksul; loode ei ole veel võimeline elada iseseisvalt väljaspool emahüst. Enneaegseks sünnituseks (partus praematorus) nim. aga niisugust raseduse katkestamist, mis toimub raseduse 8-10 kuude vahel. Loode on eluvõimeline ja soodustavate asjaolude olemasolul võib ellu jääda. Rasedus võib katkeda välisabiga ja välisabiga (kunstlik abort ja kunstlik enneaegne sünnitus). KrS eeldab ainult kunstlikku raseduse katkestamist.

Nii siis rasedus algab kontseptsiooni momendil, lõpeb aga sünnitusega, s.t. loote väljajõudmisega emahüst. Kuna kopsuhingamine võib alata veel enne loote täieliku väljajõudmist emahüst, siis tapmise objektiks saab laps juba sünnitamise ajal. Sest elu üheks tähtsaks tunnuseks on kopsuhingamine ja kuiruttu saab kindlaks teha kopsuhingamise olemasolu, niiruttu võib ütelda, et laps on elanud. Sellepärast meie KrS §427 räägib lapse tapmisest "ta sünnitamise ajal". Seega kui lapsel ta sünnitamise ajal on alanud kopsuhingamine, leiab ta kaitset nagu iga teine inimene ja saab olla tapmise objektiks; kui aga kopsuhingamist ei saa kindlaks teha, võib olla tegemist raseduse katkestamisega. Kuid kopsuhingamise puudumine emahüst täielikult väljajõudnud lapsel sugugi ei tähenda veel, et last tuleb pidada mitteelanuks; laps võis siiski elada, ta süda võis töötada, veri võis funktsioneerida jne. See on võimalik lapse nn. näilise surma puhul (Taganzev, "eluvastastest süütegudest" lk. 26.1). Sel alusel tapmise objektiks võib olla ka laps, kes on emahüst täielikult väljajõudnud, kuigi kopsuhingamist veel ei ole.

Rasedus on seega raseduse katkestamise süüteo koosseisus oluliseks elemendiks. Sest kui rasedust üldse ei ole, ei saa olla ka raseduse katkestamist. Kui aga niisuguse raseduse katkestamise katse tulemuseks on tervisriike või isegi naisisiku surm või üldse mingisugune teine süütegu, siis on võimalik võtta

Ex lib. Arch. Yed.

vastutusele selle teise süüteo eest. Sama lugu on ka (Mohle, zanos). Taganzev märkib, et enamuse arste, nagu Skanzoni, Šmidt, Zibold, tunnustab kaks liiki :näiline mis tekib kontseptsioonita teatud patoloogiliste põhjuste tagajärjel; tõeline , s.t. teatud haiguslike põhjuste tagajärjel oma arenemist lõpetanud suguuhtest meesisikuga viljastatud munaraku. Mõlemal juhul võib välja kutsuda sümptoomi, mis väga kergesti võivad naisisikut eksiteele viia, et ta hakkab pidama end rasedaks. Sellele võib järgneda naisisiku soov katkestada eeldatavat rasedust, mille tulemuseks võib olla õnnestunud katse, mis lõpeb eemaldamisega. Kas saab seda nimetada siis raseduse katkestamiseks? Mitte kunagi! -- sest esimesel juhul üldse pole rasedust; teisel juhul on tegemist aga juba iseendast katkestatud rasedusega, kus viljastatud munaraku lõpetab oma organilist arenemist teatud patoloogilistel põhjustel.

Seadustikes, kus antud süüteo objektiks on loode ise, käsitatakse ülalmainitud, kui katset kõlbmata objekti kallal.

1845. a. Nuhtlusseaduse §§1461-1463 räägivad loote eemaldamisest, kuigi vastavad paragrahvid on paigutatud eluvastaste süütegude peatükki. Nuhtlusseadus seisab sellel seisukohal, et kuigi loote elu emaihus ja vastsündinu elu väljaspool emaihu tunduvalt erinevad üksteisest, loote elu emaihus on siiski elu ja peab olema vastavalt kaitstud seaduse poolt (Taganzev, "Eluvastastest süütegudest" II, lk. 257.). 1832. a. Seaduste Kogu §341 mainides sugulaste tapmise liike, märkis nende seas ka ~~lapse~~ tapmist, kui laste tapmist emaihus, kuid §343 lisas juurde, et tapmise eriliikidesse kuuluvad: loote tahtlik surmamine emaihus ja loote eemaldamine; nähtavasti mõeldakse siin neid juhte, kus süüteo kordasaatjaks on kolmas isik mitte ema ise (Taganzev, "Eluvastastest süütegudest" II, lk. 257.). 1845. a. säilitas seega Seaduste Kogu poolt vastuvõetud seisukohta. "Sel alusel" ütleb Taganzev, "nii teoreetilisest seisukohast kui ka meie õiguse alusel, antud süütegu võib kindlaks määrata kui seadusevastane, teadlik (soznatelnoje) ja tahtlik (volimoje) loote surmamine emaihus (foetisidium)". Seega Nuhtlusseaduse järgi antud süüteo oluliseks elemendiks on loote elu hävitamine, mitte aga enneaegse sünnituse tekitamine, sest et viimane ei pea tingimata seotud olema ühtlasi ka loote surmamisega. Taganzev arvab, et ka antud süüteo

nimetamine loote eemaldamiseks (abactio partus, avortement, Abtreibung des Leibesfrucht) ei saa pidada küllalt täpseks ja sel-
lepärast ei saa olla nõus Tardieu ja mõnede teiste prantsuse
kirjanikkude poolt püstitatud "avortement" mõistega, et see on
vaid loote eemaldamise tekitamine, olenemata ea, eluvõimsuse ja
isegi loote normaalse arenemise tingimustest.

1903. a. Uus nuhtlusseaduse §§465-466 räägivad juba
loote surmamisest. Süüteo koosseisuks on vaja, et aset leiaks loo-
te surmamine, kui tegu oli kordasaadetud ajal, mil loode ei ol-
nud veel võimeline väljaspool emahust, siis loote eemaldamise ja
loote surmamise mõisted langevad kokku; kui aga tegu oli korda-
saadetud peale raseduse 7-dat kuud, siis esineb loote eemaldami-
ne vaid katsena, kui loode oli jäänud ellu.

SKrS-ku §218 ütleb: "Eine Schwangere, welche ihre
Frucht vorsätzlich abtreibt oder im Mutterleibe tödtet..." Sel-
lest võib järeldada, et SKrS käsitleb teona: 1) loote eemaldamist
emahust, olenemata sellest järgneb loote surm või mitte, 2) loote
surmamisest emahust. Teatud õigushüve võib kaitsta kas rikkumise
(Verletzung) või ähvardamise (Gefährdung). "Es herrscht nun Uneinig-
keit darüber, ob der dem Leben der Leibesfrucht durch die §§218-
220 unseres StrGB. gewährte Rechtsschutz sich lediglich gegen
seine Verletzung oder auch gegen seine Gefährdung wende", (Vergl.
Darstellung des deutschen u. ausländ. StrR. Bes. Teil. Bd. V. Radbruch.
lk. 160.). Valitseva arvamuse järgi §218 eraldab loote eemaldamise
(laiemas mõttes) kaks liiki on ainult loote surmamise kaks lii-
ki, kusjuures loote eemaldamine laiemas mõttes esineb elu rikku-
misena, ähvardusega on siin tegemist niivõrd, kui võrd on tegemist
karistatava katsega. Teisest seisukohast §218 abs. 3, 219, 220 alu-
sel loote eemaldamine kitsamas mõttes (Abtreibung i. e. S.) ei ole
mitte loote surmamine loote eemaldamise kaudu vaid lihtsalt loo-
te emahust enneaegse väljajõudmise põhjustamine, olenemata sel-
lest kas järgneb loote surm või mitte, mitte abordi vaid enneaeg-
se sünnituse põhjustamine, ei ole mitte "Verletzungs"-vaid abstrak-
tne "Gefährdungsdelikt" loote elu suhtes. Valitseva arvamuse jär-
gi süüteo kordasaatmiseks on vajalik loote surm. Teisest seisuko-
hast kuna tahtlus peab olema suunatud ainult enneaegsele loote
eemaldamisele emahust, süütegu on lõpule viidud niiruttu, kuiruttu
leiab aset loote eemaldamine. Ning kolmandast seisukohast süüteo
kordasaatmiseks aitab loote enneaegsest eemaldamisest emahust,
kuid tahtlus peab olema suunatud loote surmamisele.

Sama küsimus on vaieldav ka suurima osa saksa partikulaarsetes seadustikes. Kahtlemata on ainult, et Braunschweigi poolt käsitatakse loote eemaldamist tapmisena, Hannoveri poolt - "als blosse Gefährdung des Leibefrucht".

Austria 1891. a. seadustik seisab samal seisukohal selles mõttes, et ta SKrS-kus esineva loote eemaldamist kitsas mõttes (Abtreibung i. e. S.) seab vastu loote surmamisele emaihus, mitte aga üldse surmamisele (Tötung).

Code pénal §317 toob esile "avortement" mõiste. Kuid Prantsusmaal on lahkarvamused selle kohta, kas on vaja loote eemaldamise süüteo kordasaatmiseks loote surmamist või aitab loote enneaegsest väljajõudmisest emaihus. Tardieu ja mõned teised prantsuse kirjanikud mõistavad "avortement" all ainult loote eemaldamise tekitamist.

Ka Inglismaal ei ole see küsimus päris kindel.

IV. Vahendid. Raseduse katkestamist võib teatavasti mitmel teel esile kutsuda. Strassmann ("Medizin und Strafrecht" lk. 485) kirjutab selle puhul: "Sehen wir uns die Mittel näher an, die da untrüglich wirken sollen, so finden wir in bunter Reihenfolge eigentlich alles bis zu den Medikamenten". Enamus seadustikke ei anna selle süüteo kordasaatmise vahendite purgivat loetelu, vaid mainib neid ainult üldiselt, nagu seda teeb, näit. 1845. a. Nuhtlusseadus §1461 jne., kus seisab "kakim bõ to ni bõlo sredstvom", ka Code pénal'i §317 mainib mõningaid vahendeid ainult selleks, et näidata missugust laadi nad võiks olla: "Quiconque per aliments, breuvages, médicaments, violences ou par tout autre moyen...". Meie KrS §§193-194 üldse ei räägi vahenditest.

Raseduse katkestamist võib välja kutsuda nii tegevuse kui ka tegevusetuse läbi (Radbruch, lk. 166.). Esimene võib avalduda kas psüühiliste või füüsiliste vahendite tarvitusele võtmises. Mis puutub psüühiliste vahendite kohta, siis kuiruttu saab tõendada, et need vahendid on raseduse katkestamist välja kutsunud ja selle sihiga süüdlase poolt tahtlikult tarvitusele võetud - niiruttu on tegemist süüteoga (muidugi kui ka teised süüteo objektiivsed tunnused on käes), mis saab vastavalt karistatud. Füüsilisi vahendeid jagab Hans Gross ("Handbuch für Untersuchungsrichter", II, lk. 767.) kolme liiki: 1) dünaamilised, 2) sisemised, 3) mehaanilised. Seda jaotust pooldab ka Taganzer ("Eluvast. Süüteg.", II, lk. 275.). Dünaamilised vahendid, on niisugused, mis avaldavad üldist mõju raseda

organismile nagu, näit. hüppamine, tantsimine, ratsutamine, tõukamine, raskete asjade ülestõstmine, soojad vannid jne. Sisemised vahendid on aganniisugused, mis avaldavad mõju sissevõtmise kaudu raseda naisisiku poolt. Oma brošuuris "Abordist" prof. Rooks ütleb: "Mis puutub sisemistesse vahenditesse, siis peab ütleva, et ei ole olemas säärast ainet, mis sissevõttes põhjustaks tingimata raseduse katkestamise. Abordi esilekutsumiseks sissevõetavad ained on tavaliselt mürkained, nad põhjustavad ema juures mürgistuse ning ainult selle mürgistuse kõrvalnähtena võib järgneda ka abort. Ainet, mis ilma üldmürgistuseta põhjustaks tingimata raseduse katkestamise ei ole olemas". Nii kui rohi, mis on antud samas doosis, kuid teistes tingimustes ja nimelt teisele isikule - võib esineda mürgina, niisama ka abortivvahend, ütleb Fabrice, võib mõjuda mitmeviisiliselt. Mehaanilised vahendid on aga niisugused vahendid, mis on otseselt raseda naisisiku emakasse sisse veetavad. Selle operatsiooni kordasaatmiseks on olemas erilised selleks ettenähtud instrumendid, kuid praktikas tarvitatakse selleks ettenähtud esemeid nagu, näit. mitmesuguseid nõelu, keeri ja tangeid jne. Üht aga tuleb märkida, et mida osavam on selle operatsiooni kordasaatja, seda väiksem on hädasooht raseda naisisiku tervisele ja seda raskemaks muutub selle süüteo avastamine.

V. Süü. KrS süsteemi kohaselt langeb karistuse alla vaid süüdlane, seega isik, kes süüteo toime pannud süüliselt. Süülisusomakorda eeldab süüdlisuse olemasolu (täpsemalt - süüd kõrvaldavate põhjuste - § 39-42 - puudumist) ja süüteo toimepanekust tahtlikult või ettevaatamatult. Tahtlus üldisemal kujul on süüteo teo - koosseisu moodustavate asjaolude teadmine, süüteo teostamiseks vajaliku tahteteonduse (tahteteondus on inimese poolt tahteavalduse - na teostatud kehaliigutus) ^{tahtmine} ja antud juhtumil tahteteonduse läbi tekitatavale süüteole olulise tagajärje ettenägemine. Seega oluliseks tunnuseks on tahtlusele teo tagajärje ettenägemine, kindlalt või vähemalt tõenäoliselt saabuvane. Kirjeldataud tahtluse tüübina esineb KrS § 48 nn. kaudne tahtlus (dolus eventualis). Sellest erineb teine, § 48 ettenähtud tahtluse tüüp - nn. otsene tahtlus (dolus directus) - vaid teo tagajärje tahtmisega. Seega lisandub otsese tahtluse puhul teo tagajärje ettenägemisele veel selle tahtmine (seaduse sõnastuse järgi - soovimine).

Seega raseduse tahtlik katkestamine leiab aset siis,

kui süüdlasel on raseduse katkestamise süüteo teokoosseisu moodustavate asjaolude teadmine, antud süüteo teostamiseks vajaliku tahteteonduse tahtmine ja antud juhtumil tahteteonduse läbi tekitatavale raseduse katkestamise süüteo olulise tagajärje-raseduse katkestamise ettenägemine dolus eventualis'e puhul, -dolus directus'e puhul lisandub teo tagajärje ettenägemisele veel selle tahtmine.

Ettevaatamatus on üldisemal kujul meie KrS § 48 järgi -süüteo olulise ettenähtava teo tagajärje mitte-ettenägemine. KrS tunneb kaht tüüpi ettevaatamatusi: nn. teadvuslik ettevaatamine (luxuria) ja teadvuseta ettevaatamatus (negligentia).

KrS §48 1.3-as ja järgmised sisaldavad:"

" Rasked kuriteod on karistatavad ainult tahtliku süü olemasolul.

Kuriteod on karistatavad tahtliku süü olemasolul, ettevaatamatu süü olemasolul aga ainult seaduses eriti ettenähtud juhtudel.

Üleastumised on karistatavad mitte ainult tahtliku süü, vaid ka ettevaatamatu süü olemasolul, välja arvatud seaduses eriti ettenähtud juhud".

Võttes arvesse KrS-ku ülalmainitud paragrahvi, meie näeme, et nii §193 kui ka §194 võtavad arvesse ainult tahtlust (otse- ne ja kaudne); raseduse ettevaatamatu katkestamine jääb seega nende paragrahvide alusel karistamatuks.

Selles mõttes lahendab antud küsimust ka prantsuse kassatsioonikohus (Taganzev, Eluvast. süüt. II, lk. 282.).

Ka SKrS-ik võtab vastutusele ainult loote tahtliku eemaldamise eest. "Nur die vorsätzliche, nicht auch die fahrlässige Abtreibung wird in unserem StrGB. bedroht", kirjutab Radbruch: "Die fahrlässige Abtreibung kann nur als an der Mutter begangene Körperverletzung geahndet werden". Viimane on maksev ka meie KrS-kus.

Mis puutub vene 1845.a. Nuhtlusseadust, siis Taganzev tuleb järgmisel järeldusele: loote ettevaatamatu hävitamine, kui niisugune ei ole karistatav; ja ainult juhul, kui loote ettevaatamatu hävitamine oli raseda naisisiku kehavigastamise tekitamise tagajärjeks, võib ta olla karistuse suurendamise aluseks §149I alusel; erandina on on loote ettevaatamatu hävitamine karistatav siis, kui selle kordasaatjaks on ämmaemand (Taganzev, "Eluvast. süüt" II, lk. 286.).

IV. Seadusvastasus. Tegu ei moodusta kunagi süütegu, kui on kõrvaldatud iga süüteo koosseisu olulisem tunnusmärk-teo kriminaalõiguslik seadusvastasus. Objektiivselt seadusvastase käitumise all mõistetakse käitumise kui niisuguse vastuõlu min-gisuguse õigusnormiga. Kriminaalõiguslikku seadusvastust kõrval-davad instituudid on tegelikult süüteo negatiivsed elemendid. Need süüteo negatiivsed elemendid on on meie KrS-ku üldosa jär-gi järgmised: seadusetäitmine, käsutäitmine, hädakaitse, hädaseisund, katse kõlbmata objekti kallal (KrS §§ 44, 45, 46, 47.).

Raseduse katkestamise juures seadusvastasust kõrvaldava-te elementide puhul oleks huvitav peatuda hädaseisundi printsii-bil rajanevatel raseduse katkestamise seadusvastasust kõrvalda-vatel meditsiinilise indikatsiooni puhtudel.

Arstiteadus näeb ette terve rida juhtumeid, kus raseda naisisiku organismi mitmesugused erilised omadused teevad või-matuks mitte ainult õigeaegset sünnitust vaid ka enneaegset sün-nitust sel ajal, kui loode oli juba võimeline elada väljaspool emahüst, kuna nende aset leidmine oleks hädaohtlik nii ema kui ka lapse tervisele. Siin on kolm väljapääsu: 1) arst võtab ette keisrilõikust (Kaiserschnitt, kesarevo sečeniye), 2) arst kunstli-kult kutsub välja enneaegset sünnitust, 3) perforatsioon kitsa-mas mõttes.

Keisrilõikuse (sectio caesarea, Kaiserschnitt, cesarsko-je sečeniye) all ^{mõistetakse} operatsiooni "welche in der Durchtrennung der Bauch-und Gebärmutterwand und der Extraktion des Kindes durch diesen neugeschaffenen Weg besteht" (Runge, "Geburtshilfe", lk. 516). See operatsioon on tuntud vanast ajast saadik. Sectio on tuletatud caedere'st, mis tähendab lõikama. Caesarea on aga seotud tun-tud Caesar'i nimega. Kuid vana rooma ajal see operatsioon oli lu-batud ainult surnud ema kallal. Ka keskajal valitses sama põhimõtte. Ainult XVI s. võetakse ette keisrilõikust ka elava naisisiku ka kallal, kuid enamuses ainult siis kui midagi enam nii kui nii ei saanud aidata ja emale jäi valida kas surma või keisrilõikuse vahel, mis enamuses lõppes ka ema surmaga. Ainult viimasel ajal on surevus keisrilõikuse tagajärjel allalangenud kuni 10%, kuid siis-ki peetakse antud operatsiooni küllalt raskeks (Runge; "Geburtshil-fe", lk. 516.). Taganjev ("Eluvast. süüt.", II, lk. 290.) toonitab, et veel 1827. a. Pariisi arstiteaduslik akadeemia suhtus eitavalt Gosta

poolt tehtud ettepanekule tunnustada enneaegse sünnituse esilekutsumist (accouchement prématuré, s.t. kui laps oli juba võimeline elada väljaspool emahust) lubatud kirurgiliseks operatsiooniks, vaatamata sellele, et antud operatsioon oli juba tarvitusel Saksamaal, Hollandis, Itaalias ja ka Prantsusmaal. Ainult 1852.a. kui Caseaux ettepanekul antud küsimus oli jälle tõstetud, Pariisi arstiteaduslik akadeemia tunnustas arsti õigustatud mitte ainult enneaegse sünnituse kunstlikuks väljakutsumiseks vaid tarbekorral ka loote hävitamiseks. Kui arst näeb, et õigeaegne sünnitus naisisiku sünnitusorganite erilise kostruktsiooni tõttu või mingisugusel teisel põhjusel toob endaga kaasa nii ema kui ka lapse surma, on arst täiel määral õigustatud kunstlikult välja kutsuda enneaegset sünnitust, et sellega päästa ema ja lapse elu.

Kuid võib juhtuda, et naisisiku sünnitusorganite kostruktsioon teeb võimatuks loote väljajõudmist normaalsel teel ka enneaegse sünnituse abil. Niisugusel juhul võib tarvitusele võtta raseda elu alalhoidmise huvides nn. kraniotoomiat. "Unter Kraniotomie", kirjutab Runge ("Geburtshilfe", lk. 506.), "verstehen wir die Anbohrung des kindlichen Kopfes und die Extraktion durch die natürlichen Geburtswege". Rase naisisik on õigustatud nõuda selle operatsiooni kordasaatmist ja arst õigustatud seda korda saata KrS § 46 alusel, kus räägitakse hädaseisundist. Siin ei saa arst vastu vaielda isegi siis kui ta peab võimalikuks päästa nii ema kui ka lapse elu keisrilõikuse abil. Ei saa olla mingisugust kahtlust, et ema on õigustatud nõuda tarbekorral perforatsiooni (kraniotomie). Selle kõrval tuleb tunnustada ka arsti õigus selle operatsiooni kordasaatmiseks, mis rajaneb hädaseisundi printsiibil. Vastasel juhul oleks naisisiku hädaõigus (Notrecht) perforatsiooni nõudmiseks lihtsalt nalja tegemine. Arst on õigustatud perforatsiooni kordasaatmiseks isegi siis, kui rase naisisik vaimutegevuse haigusliku rikke, meelemõistuseta oleku või kehavast või haigusest oleneva mõistusliku arenematuse tagajärjel ei ole võimeline antud küsimust ise otsustada. Kuidas peab toimama arst, kui rase on normaalses seisukorras ja siiski ei anna nõusoleku perforatsiooni kordasaatmiseks, kuigi see tähendaks temale surma? Taganzev ("Eluvast. süüteg.", II, lk. 295.) arvab, et ka niisugusel juhul on arst õigustatud vastava operatsiooni kordasaatmiseks ja nimelt samal alusel, mis kohustab teda enesetapjale abi andma.

V.Liigid ja karistused. EKRS-ku §§I93, I94 eraldavad järgmiseid raseduse katkestamise liike:

I.raseda enese poolt.

II.kolmanda isiku poolt

I.raseda nõusolekuga

a.mitte äriaajamiseks või ilma ema surma tagajärjeta.

b.äriaajamiseks või ema surma tagajärjega

.mitte arsti või ämmaemanda poolt

.arsti või ämmaemanda poolt.

II.raseda nõusolekuta.

Kõige väiksem karistus, ja nimelt arest mitte üle kuue kuu, on määratud niisuguse raseduse tahtliku katkestamise eest, mille kordasaatjaks on rase naisisik ise (KrS §I93.).

Kui aga süütegu on korda saadetud kolmanda isiku poolt raseda nõusolekuga ja raseduse katkestamise polnud süüdlasele äriaajamiseks ja süüteole ei järgnenud ema surm, siis karistatakse süüdlast KrS-ku §I94 l.I järgi vangimajaga mitte üle ühe aasta.

Hoopis teisiti on, kui raseduse katkestamine oli süüdlasele äriaajamiseks (raseduse katkestamine on äriasjaks muutunud, kui see on kujunenud süüdlasele peamiseks eluüldalpidamisallikaks) või raseduse katkestamisele järgnes ema surm. Nende asjaolude olemasolu toob endaga kaasa suurendatud vastutust, ja nimelt, KrS §I94 l.2 määrab karistuseks "vangimaja mitte üle kuue aasta".

Edasi §I94 l.3 ütleb: "Kui raseduse katkestamise saatis korda arst või ämmaemand, siis võib kohus neile peale selle keelata praktika ühest kuni viie aastani ja otsuse avalikult ajalehes välja kuulutada". Selle lõige aluseks oli 1903.a.Uue nuhtlusseaduse §466 l.2. Oma komentaarides Taganzev ütleb §466 l.2 puhul:

"...takoje dobavlenije po projektu red.kom.ne zaviselo ot haraktera glavnogo nakazanija, a potomu ono moglo būtj naznačeno kak v tom slučaje, kogda sud blagodarja naličnosti obstojatelstv umenšajuštših vinu, naznačit turmu, tak i v tom, kogda, v vidu otsutstvija soglasija beremennoi, sud naidet neobhodimõm naznačitj võsšuju meru nakazanija...no osobennoje prisutstvije otneslo äto uslovije tolko k istrebleniju ploda po soglasiju, očevidno v tom soobraženii, čto pri naznačenii katorgi predstavljajutsja vpolne dostatočnõmi obštšije pravoporaženija, sledujuštšije za ätim nakazaniem". Viimane oleks küll õige ja ka meie KrS-ku §I94 järgi karis-

tuse suurendamise võimalusvärstilee või ämmaemandale käib nende kohta nähtavasti ainult siis, kui raseduse katkestamine oli korda saadetud raseda nõusolekuga ja oli süüdlasele äriajamiseks või ema surma tagajärjega sest vastutuse suurendamine arstile või ämmaemandale on tingitud mitte sellest "dass sie ihr Gewerbe in den Dienst der Abtreibung stellen" ütleb Radbruch ("Vergl. Darstel" Bes. Teil, Bd. V, lk. 168.), vaid "dass sie meist zugleich aus der Abtreibung ein Gewerbe machen. Nicht der Betrieb eines Heilgewerbes, sondern der gewerbsmässige Betrieb der Abtreibung bildet dann den Schärfungsgrund".

Kõige raskemalt karistatakse aga süüdlast raseduse katkestamises siis, kui raseduse katkestamine oli korda saadetud raseda nõusolekuta. KrS-ku §194 l.4 määrab selle eest sunnitöö mitte üle kaheksa aasta. Ebaoluline on sel juhul kas rase naisisik teab raseduse katkestamise korda saatmisest või ei tea. Tähtis on vaid see, kas rase naisisik andis nõusoleku raseduse katkestamise korda saatmiseks või mitte. Puudulik on selles küsimuses 1845. a. Nuhtluseaduse §146 I, kus mainitakse "kto bez vedoma i soglasija" ja §146 2 - "kto s vedoma i soglasija"; - siin nähtavasti on vahele jäetud kolmas võimalus: "s vedoma beremennoi, no bez ee soglasija". See vahele jätmine on kõrvaldatud Uues nuhtluseaduses, kus §466 lihtsalt seisab: "Esli umerštšvlenije ploda učineno bez soglasija samoi beremennoi...".

Code pénal küll eraldab loote eemaldamist kolmanda isiku poolt raseda nõusolekuga või ilma loote eemaldamisest raseda enese poolt, juhtides viimasel juhul tähelepanu veel sellele, kas rase naisisik oli loote eemaldamist korda saatnud oma initsiatiivil või ta ainult nõustus võtta tarvitusele talle loote eemaldamiseks pakutud vahendeid - kuid sellel vahetegemisel ei ole mingisugust tähtsust, kuna seadusea loote eemaldamise asüüte oseri liigide eest ettenähtud karistu on ühesugune (réclusion). Teisiti on lugu arstidega, kirurgidega, muude tervishoiu ametnikkudega, niisama ka farmatseutid^{ega}, kes ise andsid vahendeid loote eemaldamiseks või juhatasid neid tarvitusele võtta, kuna nende suhtes Code pénal näeb ette tähtajalist sunnitööd (la peine de travaux forcés à temps) juhul, kui loote eemaldamine on aset leidnud.

Mis puutub SKrS-ku, siis viimane eraldab loote eemaldamist: I. raseda enese poolt 1. pehmendavate asjaoludega, 2. ilma nendeta. II. kolmanda isiku poolt 1. raseda nõusolekuga, a. tasuta (ohne su Entgelt) α. pehmendavate asjaoludega, β. ilma nendeta, b. tasu eest

(gegen Entgelt), 2. ilma raseda teadmista (ohne Wissen) või tah-
teta (ohne Willen) a. ilma raseda surma tagajärjeta, b. raseda sur-
ma tagajärjega. Liht raseduse katkestamist käsitleb SKrS-ku §218.
Siia kuulub loote eemaldamine nii raseda enese poolt kui ka kol-
manda isiku poolt raseda nõusolekuga (§218 1.3: "...welcher mit
Einwilligung der Schwangeren die Mittel zu der Abtreibung oder T
Tödtung bei ihr angewendet oder ihr beigebracht hat".). §218 näeb
ette selle eest parandusmaja kuni viie aasta; vastutust vähenda-
vate asjaolude olemasolul -türmi alla kuus kuud. Loote eemaldami-
äriajamiseks (Lohnabtreibung) on karistatav SKrS §219 järgi pa-
randusmajaga kuni kümme aasta. Mis puutub aga loote eemaldamist
kolmanda isiku poolt "ohne Wissen oder Willen der Schwangeren"
(SKrS §220), siis see on karistatav parandusmajaga mitte alla kaks
aasta; on aga loote eemaldamise tagajärjeks raseda surm-parandus-
majamitte alla kümme aasta või eluaegne parandusmaja.

VI. Katse. KrS-ku üldosa §49 1.1 ütleb: "Tegu, millega
algab süüteo täidesaatmine, kui süüdlane soovis selle kordasaat-
mist, see aga jäi teostamata tema tahtest rippumatu asjaolu pä-
rast, loetakse süüteo katseks". Selle alusel raseduse katkestamise
katse on iga tegu, mis on suunatud raseduse katkestamise saavuta-
misele. Raseduse katkestamise alguseks on täidesaatmisteo teosta-
misele asumine, kusjuures süüdlane peab soovima raseduse katkesta-
mise saavutamist. Piiriks raseduse katkestamise süüteo ja selle
katse vahel on raseduse katkestamise saabumine, mille tõttu katse
muutub täidesaadetud süüteoks. KrS-ku §49-st nähtub, et karista-
tav on katse vaid siis, kui süüteo tagajärg ei saanud süüdlasest
olenemata põhjustel. Kuna raseduse katkestamine tähendab loote or-
gaanilise arenemise emaihus enneaegset lõpetamist, siis raseduse
katkestamise süüteo korda saatmiseks aitab juba sellest ja pole
sugugi tingimata nõutav loote eemaldamine emahust või loote surm
pärast väljajõudmist emahust enneaegse sünnituse puhul, mil soo-
dustavate asjaolude olemasolul loode võib mõnikord ka ellu jääda.
KrS §49 1.3 ja 4 määravad, et "Raske kuriteo katse, samuti seaduses
eriti nimetatud kordadel kuriteo katse, on karistatav, kuid nende
süütegude eest seaduses määratud karistusi kergendatakse § 53
määratud alustel"; jätet "Üleastumise katse ei ole karistatav". See-
ga KrS § 49 1.3 ja 4 alusel raseduse katkestamise katse on karis-
tatav ainult §194 1.4 juhul, s.t. kui raseduse katkestamise katse
on korda saadetud kolmanda isiku poolt raseda nõusolekuta.

Samal seisukohal seisab ka 1903.a.Uus nuhtlusseadus.

1845.a.Nuhtlusseaduse §§ II3-II6 alusel loote eemaldamise katse on karistatav.

SKrS-kus loote eemaldamise katse karistatavuse küsimus on iga loote eemaldamise süüteo liiki jäoks eraldi lahendatav. Palju vaidlusi tekitab loote eemaldamise katse karistatavus prantsuse praktikas.

VII.Ettevalmistus.Meie KrS-ku §50 järgi karistatava ettevalmistuse all mõistetakse katsele eelnevat toimingut, mis seisab süüteo täidesaاتمiseks abinõu muretsemises või kõlblikuks tegemises. §50 1.2 ütleb: "Ettevalmistus on karistatav seaduses eriti nimetatud juhtudel, kui ettevalmistuse seejuures katkestas asjaolu mis ei olenenud süüdlase tahtest". Sel alusel kuna §§ 193-194 ettevalmistuse kohta midagi ei ütle, -raseduse katkestamise ettevalmistus pole karistatav.

VII.Osavõtt.KrS-ku §51 eraldab kolm liiki osalisi: tegijad, kihutajad ja kaasaitajad. Tegijad on kaht liiki: üksiktegi-ja-isik, kes teostas kogu süüteo teokoosseisu üksi, ja kaastegijad-kelledest igaüks teostas ühe osa süüteo teokoosseisust. Kihutajad on need, kes teise isiku tahtlikult kallutavad tahtlikule süüteole. Kaasaitajad on need, kes tahtlikult toetavad teise isiku poolt tahtlikult toimepandava süüteo.

§51 1.3 alusel § 193 ulatuses ei ole kaastegevus, kihutamine ja kaasaitamine karistatavad.

§51 1.2 alusel osalised § 194 ulatuses on karistatavad. Rase naisisik osalisena arusaadavalt võib vastutada vaid § 193 järgi.

KIRJANDUS.

Kriminaalseadustik, komenteeritud väljaanne. K. Saarmann ja K. Matto.
1937.a.

III Riigikogu protokollid. VII istungjärg. 1928.

Rooks. Abordist

Zak. Umerštšvlenije ploda i ugovnoje pravo (Pravo, 1910, N46-47).

Taganzer, N.. O prestuplenijah protiv žizni po russkomu pravu. 1870.

Ugovnoje uloženie 1903.a. (komentaaridega). Taganzer, N.

Uloženie o nakazanijah (Sv. Zak., t. XV, 1885.).

Fabrice, H. Učenie ob izgnanii ploda i o detoubiistve. 1906.

Foinitski, I. Kurs ugovnogo prava. Čast osobennaja. 1916.

Fuks. Problema prestupnosti plodoizgnanija. 1910.

Die Strafgesetzgebung der Gegenwart. I Band. Das Strafrecht der
Staaten Europa.

Guttzeit, J. Ein dunkler Punkt. 1922.

Liszt, F. Lehrbuch des deutschen Strafrechts. 1921.

Runge, M. Lehrbuch der Geburtshilfe. 1909.

Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich. 1883.

Strassmann, F. Medizin und Strafrecht (Abtreibung und Abort). 1911.

Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts. Bes. Teil. Bd. V. Radbruch. Abtreibung. 1905.

Wulffen, E. Der Sexualverbrecher.

Code pénal.
